

УДК 780.611/.615:159.923.35(=161.2)
DOI 10.32461/2226-3209.4.2025.351978

Цитування:

Степанов В. А. Традиційні струнно-щипкові інструменти як художній вияв існування та самоусвідомлення народу в контексті української ментальності. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 4. С. 344–349.

Степанов Володимир Андрійович,
кандидат педагогічних наук, доктор філософії,
докторант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-3018-4483>
doc.vstepanov@dakkkim.edu.ua

Stepanov V. (2025). Traditional Plucked Stringed Instruments as an Artistic Manifestation of People's Existence and Self-Awareness in the Context of Ukrainian Mentality. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 344–349 [in Ukrainian].

ТРАДИЦІЙНІ СТРУННО-ЩИПКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ХУДОЖНІЙ ВИЯВ ІСНУВАННЯ ТА САМОУСВІДОМЛЕННЯ НАРОДУ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Мета статті – дослідити та висвітлити питання щодо традиційних українських струнно-щипкових інструментів як художнього вияву існування і самоусвідомлення народу в контексті національної ментальності. **Методологія дослідження** включає історичний та аналітичний методи, методи узагальнення та систематизації, що дало можливість проаналізувати та систематизувати наявні наукові дослідження з обраної теми, висвітлити історичні особливості поширення струнно-щипкових інструментів в Україні та їх розвиток і наступність. У статті розкрито етапи становлення інструментального мистецтва в Україні, акцентовано на проблемі щодо місця гітари в академічній і народній музиці. **Наукова новизна** полягає в здійсненні огляду українських струнно-щипкових інструментів від стародавніх часів до сьогодення в контексті української ментальності; дослідженні української інструментальної традиції як художнього вияву самоусвідомлення народу в контексті української ментальності. **Висновки.** Дослідження в галузі української народної інструментальної творчості дають змогу розглядати її як мистецький і ментальний феномен, що допомагає не тільки відтворити реалістичний образ культурного життя українського народу, водночас збагачуючи сучасний мистецький простір, а й зрозуміти її як художній вияв існування та самоусвідомлення народу. Подальші напрями дослідження можуть бути спрямованими на більш широке висвітлення інформації про народні струнні інструменти, що історично побутували на території України, на відповідний репертуар, можливості реконструкції та відтворення автентичного звучання, а також питання щодо їх використання в сучасній музиці.

Ключові слова: українська інструментальна традиція, струнно-щипкові інструменти, старовинні народні інструменти, ментальність, фольклор.

Stepanov Volodymyr, PhD in Pedagogical Sciences, Doctor of Philosophy, Doctoral Student, National Academy of Culture and Arts Management

Traditional Plucked Stringed Instruments as an Artistic Manifestation of People's Existence and Self-Awareness in the Context of Ukrainian Mentality

The purpose of the article is to explore and highlight the issues of traditional Ukrainian plucked stringed instruments as an artistic manifestation of the people's existence and self-awareness in the context of Ukrainian mentality. **The research methodology** includes historical and analytical methods, as well as methods of generalisation and systematisation, which made it possible to analyse and organise existing scholarly studies on the chosen topic, to illuminate the historical features of the dissemination of plucked stringed instruments in Ukraine, and to trace their development and continuity. The article reveals the stages of the formation of instrumental art in Ukraine, emphasising the role of the guitar in both academic and folk music. **The scientific novelty** lies in the comprehensive review of Ukrainian stringed and plucked instruments from ancient times to the present in the context of Ukrainian mentality, and in examining the Ukrainian instrumental tradition as an artistic expression of the people's self-awareness. **Conclusions.** Research in the field of Ukrainian folk instrumental creativity allows it to be viewed as both an artistic and a mental phenomenon that helps not only to reproduce a realistic image of the cultural life of the Ukrainian people while enriching the contemporary artistic space, but also to understand it as an artistic manifestation of the nation's existence and self-awareness. Further research directions include a broader exploration of information about traditional string instruments used in everyday life on the territory of Ukraine, their repertoire, possibilities of reconstruction and authentic sound reproduction, as well as their use in contemporary music.

Keywords: Ukrainian instrumental tradition, plucked stringed instruments, ancient folk instruments, mentality, folklore.

Актуальність теми дослідження. У наш час реформ, трансформацій, соціальних, історико-культурних викликів, що охопили країну, спостерігається піднесення національної свідомості, набуває сили інтерес до витоків формування нації, фольклору. Хоча б у межах пошуку власної ідентичності – відчуття, яке виникає на основі ментальності, що «зберігає генетичний код народу», допомагає зрозуміти закономірності розвитку його культури, суспільної моралі. «Ядром національної ментальності є духовна культура народу. Її складовими є: мова, фольклор, звичаї, традиції, література, мистецтво» [6, 109].

У зв'язку із цим важливим напрямом музикознавчих досліджень сьогодення вважаємо вивчення жанрово-стильових засад, історичного шляху, специфіки української музики, зокрема інструментальної. Її розуміння як однієї з прикмет української ментальності потребує усвідомлення її природи, певних рис національного характеру, що позначалися на українській інструментальній традиції.

Аналіз джерел. Проблему традиційної інструментальної музики досліджували або побіжно торкалися у своїх роботах О. Ельшек, Ф. Колесса, М. Лисенко, З. Лисько, І. Мацієвський, Е. Мертке, С. Садовенко, П. Сокальський, М. Хай, Г. Хоткевич, Л. Черкаський, К. Чеченя, Б. Яремко. Варто відзначити, що К. Чеченя також присвячував свої роботи проблемі реставрації старовинних музичних інструментів та автентичного відтворення виконання музичних творів. Дослідженню музичних інструментів, таких, як бандура, кобза, цимбали, колісна ліра, присвячували свої роботи М. Хай, Л. Черкаський, І. Шрамко. С. Садовенко дослідила народні ансамблі троїстих музик як феномен української традиційної музичної, довівши їх унікальність і значущість у контексті збереження культурної і національної ідентичності в умовах глобалізаційних процесів [7].

Відтак заслуговує на увагу дослідження та висвітлення питання щодо традиційних українських струнно-щипкових інструментів як художнього вияву існування та самоусвідомлення народу у контексті української ментальності, що становить мету цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Вказуючи на недостатню дослідженість інструментальної, зокрема, струнно-щипкової, музичної традиції в Україні, М. Хай зазначає, що в той час, коли «реконструкція традиційного гуртового співу в Україні досягла певних висот, а кобзарсько-лірницька – цих вершин потроху дістається, то підвалини цієї надважливої для сучасної

фольклористичної роботи у галузі традиційної інструментальної та танцювальної практики лише закладаються» [10, 39].

К. Чеченя також вказує, що, незважаючи на те, що музично-культурні процеси в Україні, починаючи з другої половини XVI сторіччя, розвиваються, спостерігається розквіт вокально-хорового мистецтва та церковного співу, питання становлення і розвитку інструментальної музики, на відміну від вокально-хорової спадщини, недостатньо висвітлене та досліджене у сучасному музикознавстві.

Беручи до уваги постійне зростання інтересу до української культурної, у тому числі, музичної спадщини постає необхідність у дослідженні, поглибленні та систематизації знань про українську музичну культуру, інструментарій, традиції.

М. Хай зауважує, що «інструментальна музика впродовж віків усталювалася передовсім як художній вияв чуттєвого відображення атрибутів і явищ навколишнього світу та власного «я» через призму конкретних знань і відчуттів людей, поступово удосконалюючись і набираючи дедалі узагальненіших та опосередкованіших форм» [10, 12]. За жанрами інструментальна музика поділяється не лише за структурою (строфічна та астрофічна), а й за функціональністю – військова, мисливська, пастуша, пісенна, епічна, танцювальна тощо.

Водночас, дослідник вказує на недостатню дослідженість та обмеженість знань про традиційні народні інструменти. Зокрема, М. Хай зазначає, що донедавна студенти на лекціях з українського інструментального фольклору мали можливість знайомитися як з інструментальними жанрами народної музики усної традиції (що є дуже відмінною від європейської писемної музики), їх структурою і закономірностями побудови, так і з будовою традиційного інструментарію. На теперішній момент у більшості навчальних закладів ці лекції повністю відсутні, а у Львівській та Київській консерваторіях зведені до мінімуму [10].

Таким чином, знання про традиційні народні інструменти, притаманні Україні, обмежені через недостатню дослідженість та брак письмових історичних джерел, а фольклор стає у певному сенсі типом елітарної культури, «зрозумілим лише окремим одиницям не лише політичної, а й культурної та наукової еліти» [11, 210].

Перші дослідження народних музичних інструментів України починаються лише з кінця XIX сторіччя (М. Лисенко «Народні музичні інструменти на Україні» та «Про торбан і

музику пісень Відорта», а також Г. Хоткевич «Музичні інструменти українського народу» [12].

Відомості з давньоруських літописів чи зображень на фресках можуть дати лише приблизне уявлення про музичний інструментарій епохи Київської Русі. У них згадуються музиканти, імена музикантів, які, грали на гусях та гудку, а також присутнє зображення середньовічного оркестру з пневматичним органом та групами музичних інструментів. З архівних документів відомо про українських лютністів, арфістів, лірників, кобзарів що з XIV сторіччя працювали у магнатських та королівських капелах [12].

Лише з XVI сторіччя з'являються більш детальні писемні згадки про інструментальну музику. Для українського образотворчого мистецтва характерними є картини з зображенням козака, обов'язковим атрибутом яких є струнні інструменти, такі як бандура, кобза, лютня та інші, а за історичними свідченнями, на лютні грали Б. Хмельницький, І. Мазепа, та представники козацької верхівки. Втім, зразки музики Гетьманської доби, що дійшли до нас, є дуже нечисельними, хоча козацька старшина та гетьмани часто утримували у своїх резиденціях цілі інструментальні капели.

Складність досліджень щодо еволюції інструментальної музики полягає у тому, що більшість її найбільш архаїчних та, відповідно, характерних пластів уже не доступні для сучасного дослідника, а лише подекуди з'являються в окремих структурних формах народної інструментальної музики. М. Хай стверджує, що з відмиранням багатьох календарно-обрядових, побутових, виробничо-трудових, військових, пастуших, святкових та інших специфічних жанрів народної музики відмирають та зникають відповідні пласти інструментальної культури [10]. Також М. Хай слушно наголошує на необхідності збільшення виконавсько-реконструктивного відтворення «достеменно автентичної традиційної інструментальної музики українців, що є одним із найяскравіших і справді феноменальних явищ світового традиційного музичного інструменталізму» [10, 40]. Науковець наводить нотні зразки інструментальної народної музики з використанням великої кількості різноманітних духових інструментів та обмеженого кола струнних, таких як скрипка, цимбали, бас, гуслі, цитра, контрабас, окремо зазначаючи що скрипка історично була розповсюджена по всій території України.

Найкраще збереглися, а, відповідно, і найбільш дослідженими є музичні інструменти Гуцульщини. Серед струнних інструментів це цимбали, ліра, скрипка та бас. Окремою групою

струнних українських народних інструментів є група епічних або козацько-лірницьких інструментів – колісна ліра, гуслі, бандура, кобза. Цей інструментарій відрізняється від інших народних музичних інструментів як за етнографічними, так і функційними характеристиками, оскільки пов'язаний із діяльністю незрячих мандрівних кобзарів та лірників, що, в свою чергу, зумовило утворення унікальної виконавської традиції кобзарно-лірницької співогри. Роглянемо ці інструменти детальніше.

Найвідомішим українським народним інструментом, одним з небагатьох, що до сих пір займає важливе місце в українській музиці, викладається у музичних школах та вищих навчальних закладах, безперечно, є бандура. Перша згадка про цей інструмент відноситься до 1498 року [9]. Маючи широкі виконавські можливості, та більш досконала у порівнянні з давньою кобзою, бандура витіснила її у XVII-XVIII сторіччях та згодом стала символом української народної музичної традиції. Згідно однієї з теорій походження інструменту, «бандура з'явилася внаслідок трансформації цитроподібних давньоруських гусель як своєрідний перехід цитри в лютню» [9, 135].

На сьогодні основним репертуаром є народний пісенний матеріал, хоча, як вказують дослідники, інструмент розвивається та має два чітких, жанрово диференційованих, виконавських напрямів. Як зазначає І. Дружба, одним з них є кобзарство, із збереженням традиційного репертуару, автентичних виконавських прийомів та використанням інструменту як акомпанементу до співу. Іншим напрямом є академічне бандурництво, що може бути як вокально-інструментальним, ансамблевим так і сольним, а репертуар включає в себе як авторські твори композиторів, так і перекладення класичних творів, включаючи поліфонічні твори Й.-С. Баха, розкриваючи широкий виконавський потенціал інструменту [3].

Отже, бандура є одним з небагатьох народних інструментів світу, нарівні з американським банджо, японським сямісеном та деякими іншими інструментами, який зберігся у виконавському використанні до наших днів, виступає нарівні з більш «сучасними», всесвітньо відомими, академічними інструментами. Бандура як оригінальний народний інструмент широко відомий за межами України як завдяки творчій діяльності Національної заслуженої капели бандуристів України імені Георгія Майбороди, так і інших виконавців. У зв'язку з цим, доречно буде згадати японця Чарлі Сакума – музиканта, який після спілкування з

українською діаспорою у Канаді настільки захопився бандурою та українською культурою загалом, що опанував цей інструмент і проводить у Японії майстер-класи з гри на бандурі [4].

У своєму дослідженні інструментальної музики в Україні другої половини XVI – середини XVIII століття К. Чеченя доводить що гуслі були у широкому вжитку на території України з часів Київської Русі та середньовіччя, а у XVIII столітті гру на гусях викладали у Глухівській школі, а отже, інструмент відігравав значну роль в українському музичному мистецтві [12].

Щодо колісної ліри, яка вважається унікальним європейським винаходом, то деякі дослідники вважають, що на території України вона використовувалась ще з IX–X століття, інші ж доводять, що поява цього інструменту тут відбулася пізніше – у XVII–XVIII сторіччі. Без ліри важко уявити собі українську музичну культуру, оскільки за згадками, лірників було більше ніж кобзарів, хоча їх репертуар був подібним та охоплював думи, побожні псалми та танцювальні і жартівливі пісні.

В Україні здавна існували два види кобз – тамбуроподібна, з довгим грифом та маленьким корпусом і більша за розміром з коротким грифом – лютнеподібна, яку ще називали «козацькою лютнею», про що зазначає К. Чеченя [12]. Окремо зазначимо, що кобза походить від лютні, а бандура від давньоукраїнських гуслі.

Цікавою є історія домри, що була відома з часів Київської Русі у мистецтві скоморохів. У XVII сторіччі під час церковно-державних заборон народних музичних інструментів домра повністю зникла з музичного простору, та була реконструйована лише у XIX сторіччі В. Андреєвим. На відміну від російської триструнної домри, українська домра має 4 струни та квінтовий стрій (як на скрипці). Як сольний, а далі і академічний інструмент, домра вирізнялася з 1920–1930 років. Пізніше було створено оркестрову групу домр (басова, альтова, мала, пікколо), а з 1936 року вона замінила у навчальних програмах як спеціальний інструмент мандоліну і у наш час є невід'ємною частиною оркестру народних інструментів та викладається у багатьох музичних школах України.

Ще одним інструментом, що залишив слід в історії української музики, та має згадки у народних піснях, є торбан. Цей інструмент був розповсюджений в основному серед шляхти, оскільки був складним як у виготовленні, так і в опануванні та настроюванні. На торбані грав І. Мазепа і козацька старшина. Цей інструмент використовувався професійними музикантами

у капелі польських королів, знаті, у музичних салонах магнатів. На даний момент, на відміну від колісної ліри чи кобзи, торбан майже забутий. Музеї України налічують шість інструментів, хоча існує певний інтерес до нього з боку деяких музикантів та майстрів з виготовлення автентичних інструментів [2].

Більшість старовинних народних інструментів, окрім бандури та, певною мірою, домри, зараз використовуються лише ситуативно для надання певного національного або історичного забарвлення музиці, або у музичних проєктах, орієнтованих на відтворення автентичного звучання. Таким є Ансамбль давньої музики під керівництвом К. Чечені, який з 1980 року займається автентичним виконавством. До репертуару колективу входять музичні композиції Гетьманської доби, тогочасні популярні в Україні та Європі українські танцювальні мелодії, номери з вертепу, псалми, канти, козачки, мелодії українського бароко, пісні Г. Сковороди, а також, музика Західної Європи часів середньовіччя, Ренесансу та бароко.

Перелік інструментів, що використовує ансамбль, включає лютню (барокову та ренесансну), уд (середньовічний та модернізований), гуслі (7- й 13-струнні), барокову гітару, кобзу, сторосвітську бандуру, колісну ліру, різноманітні духові та ударні інструменти [9]. Про колектив знято фільми на ТБ, за час існування записано понад 100 творів та випущено серію компакт-дисків, що вказує на присутню цікавість до старовинного музичного матеріалу та автентичного виконання серед музикантів та слухачів і дає надію на подальший розвиток цього напрямку в українській музичній культурі.

На окрему увагу заслуговує гітара. Потрібно зауважити, що це – ментально близький українцям інструмент, проте, належить до академічних інструментів загальноєвропейської музичної традиції. Попередницею гітари в Україні часто вбачають бандуру. Згадки про виконавців на гітарі відносяться до XVIII–XIX сторіччя та пов'язані з іменами М. Вербицького, Г. Рачинського, М. Соколовського, І. Хандошка. Досліджуючи гітарну традицію Львова та Галичини В. Сидоренко зазначає, що «гітарна музика галицького бідермаєру стала невід'ємною складовою загальнокультурного процесу і сутнісно доповнила естетично-світоглядні засади стильових напрямів цієї епохи» [8, 9].

Гітарне виконавство як частина художнього напрямку бідермаєр, який часто вважають перехідним періодом між класицизмом та романтизмом, був проявом німецької міщанської культури і був

поширений на території Галичини та Буковини, що тоді входили до складу Австрійської імперії, чітко визначає роль та місце гітари у побуті того часу. В. Сидоренко вказує на те, що, хоча у тогочасному гітарному репертуарі часто були присутні композиції з фольклорною основою (такі як козачки, думки, коломийки, обробки народних пісень), але загальна жанрова палітра була різноманітною, та включала в себе обробки творів відомих композиторів, фантазії, попури, концертні парафрази, віртуозні транскрипції варіації на теми з опер тощо [8, 9].

Згодом, особливо ближче до кінця XIX – початку XX сторіччя, гітара набуває все більшої популярності, поступово витісняючи більшість інших струнних інструментів, а вже у 1940 році у Київській консерваторії з'явилися і перші студенти гітаристи – М. Прокопенко та К. Смага. Саме цей рік можна вважати початком професійної гітарної освіти у колишньому радянському союзі.

Окремо варто згадати семиструнну, яку створив литовський арфіст чеського походження А. Сіхра і яка, відповідно, не має коріння у народному інструментарії. Основним репертуаром цієї гітари були варіації на теми з популярних на той час опер та народних пісень. Використовуючись в основному як зручний у побуті інструмент для акомпанементу міського або циганського романсу, згодом семиструнна гітара стала популярною у бардівському середовищі. Потрібно відмітити, що в Україні семиструнна гітара мала значно менше розповсюдження через більший вплив західноєвропейської музичної культури [5]. У наш час семиструнна гітара втратила свою популярність, поступившись класичній шестиструнній.

І, хоча, традиційно репертуар українських гітаристів засновувався на народних піснях, що перейшли до гітари з репертуару бандуристів, вітчизняні композитори-гітаристи, особливо сучасні, пишуть твори самих різних напрямів та жанрів. Як зазначає М. Вігула, «українська класична гітарна музика не обмежується тільки аранжуванням українського фольклору, а саме слово «українська» не є синонімом до слова «народна»» [1].

Така думка неодноразово піднімалася педагогами та вченими, але гітара часто продовжує знаходитися у закладах музичної освіти у відділі народних інструментів. Розмірковуючи над цим питанням, А. Шевченко, соліст одеської філармонії, композитор та музикознавець, зазначав, що класична гітара через непорозуміння класифікується у нас у країні як народний інструмент, проте, такого звання – «народний», не отримав жоден інший музичний інструмент класичного репертуару (наприклад, скрипка).

Хоча у скрипки для цього значно більше підстав. Вперше до кафедри народних інструментів гітару було віднесено у Київській консерваторії у 1934 році, що потім стало нормою для всього радянського союзу [13].

Розвиваючи свою думку, А. Шевченко вказує на те, що навіть в Іспанії «народність» гітари дещо перебільшена. Там гітара розвивалася у професійному середовищі, маючи окремо кафедри класичної гітари та кафедри фламенко, яке визначається як народна творчість. Хоча така думка теж є помилковою, як зазначають науковці: «Насправді, ця прадавня андалузька культура являє собою професійне мистецтво усної традиції, яке є аналогом класичній музиці Індії (рага), арабських країн (макам), інших східних культур» [13]. У всіх країнах світу, не тільки в Іспанії, гітара є самодостатнім інструментом та має окрему кафедру, що сприяло створенню національних гітарних шкіл в історично короткі терміни. Ще у 2011 році А. Шевченко вказував на необхідність створення окремої гітарної кафедри у Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського, що дало б можливість покращити розвиток національної гітарної школи.

Попри означені музикознавчі дебати та складний шлях до професійного визнання, на даний момент гітара в Україні є одним з найбільш популярних інструментів та викладається в усіх музичних школах, школах мистецтв, училищах, численних приватних студіях.

Наукова новизна статті полягає в здійсненні огляду українських струнно-щипкових інструментів від стародавніх часів до сьогодення в контексті української ментальності; дослідженні української інструментальної традиції як художнього вияву самоусвідомлення народу в контексті української ментальності.

Висновки. Дослідження у галузі української народної інструментальної творчості дозволяють розглядати її як мистецький і ментальний феномен, що допомагає не тільки відтворити реалістичний образ культурного життя українського народу, водночас збагачуючи сучасний мистецький простір, а й зрозуміти її як художній вияв існування та самоусвідомлення народу.

Подальші напрями дослідження можуть бути спрямованими на більш широке висвітлення інформації про народні струнні інструменти, що історично побутували на території України, на відповідний репертуар, можливості реконструкції та відтворення автентичного звучання, а також питання щодо їх використання у сучасній музиці.

Література

References

1. Вігула М. «Українська» соната. *Гітара в Україні*. Київ, 2020. №13. С. 35.
2. Вікснін. Торбан. *Гітара в Україні*. Київ, 2011. №4. С. 18.
3. Друзьга І. С. Сучасна бандуристика: композиторські пошуки та виконавські перспективи: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». Харків, 2021. 215 с.
4. Інтерв'ю з України. Чарлі Сакума, японець-козак. 12 листопада 2009 р. URL: <https://rozмова.wordpress.com/2020/04/16/charli-sakuma-2/> (дата звернення: 30.09.2025).
5. Михайленко М. П. Від народного до академічного. *Гітара в Україні*. Київ, 2008. №1. С. 22–24.
6. Поляренко В. С. Ментальність як невід'ємна складова культури нації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. Одеса, 2015. № 19. Т. 2. С. 108–110.
7. Садовенко С. М. Народні ансамблі трістих музик як феномен української традиційної музичної культури та чинник збереження національної ідентичності в умовах глобалізаційних процесів. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: наук. журнал. 2025. № 2. С. 36–45. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2025.338817>.
8. Сидоренко В. Л. Гітарна традиція Львова як складова академічного народно-інструментального мистецтва України: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 17.00.03 – музичне мистецтво. Львів, 2009. 19 с.
9. Українська музична енциклопедія. Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. 2006. Т. 1. 679 с.
10. Хай М. Й. Українська інструментальна музика усної традиції. Київ; Дрогобич: Коло, 2011. 467 с.
11. Хай Михайло. Синдром гармошкового кічу як руйнівника традиційного українського інструменталізму. *Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасні соціокультурні практики*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 29–30 жовт., 2010 р.). Харків, 2010. С. 210–220.
12. Чеченя К. А. Інструментальна музика в Україні другої половини XVI – середини XVIII століття і проблеми автентичності у виконавській культурі: дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2008. 225 с.
13. Шевченко А. Кафедра гітари – неминуча необхідність. *Гітара в Україні*. Київ, 2011. № 4. С. 16–17.

1. Vihula, M. (2020). 'Ukrainian' sonata. *Guitar in Ukraine*, (13), 35 [in Ukrainian].
2. Viksnin. (2011). Torban. *Guitar in Ukraine*, (4), 18 [in Ukrainian].
3. Druzhha, I. S. (2021). *Modern Banduristics: Composer's Searches and Performing Perspectives*. PhD thesis in Art Studies. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Interview from Ukraine. Charlie Sakuma, Japanese-Cossack. (2009, November 12). Retrieved from: <https://rozмова.wordpress.com/2020/04/16/charli-sakuma-2/> [in Ukrainian].
5. Mykhailenko, M. P. (2008). From folk to academic. *Guitar in Ukraine*, (1), 22–24 [in Ukrainian].
6. Poliarenko, V. S. (2015). Mentality as an integral component of national culture. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 19(2), 108–110 [in Ukrainian].
7. Sadovenko, S. M. (2025). Folk Ensembles of Troisty Muzyky as a Phenomenon of Ukrainian Traditional Music Culture and a Factor in Preserving National Identity under Globalisation Processes. *Herald of National Academy of Culture and Arts Management*, 2, 36–45 [in Ukrainian].
8. Sydorenko, V L. (2009). *Lviv guitar tradition as a component of Ukrainian academic folk-instrumental art*. PhD thesis abstract. Lviv [in Ukrainian].
9. Ukrainian Musical Encyclopedia. (2006). Kyiv: M. T. Rylsky Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine. Vol. 1 [in Ukrainian].
10. Khai, M. Y. (2011). *Ukrainian instrumental music of oral tradition*. Kyiv; Drohobych [in Ukrainian].
11. Khai, M. (2010). The accordion kitsch syndrome as a destroyer of traditional Ukrainian instrumentalism. *Traditional Culture in the Context of Globalisation: Modern Sociocultural Practices*, 210–220 [in Ukrainian].
12. Chechenia, K. A. (2008). *Instrumental Music in Ukraine of the Second Half of the 16th – Mid-18th Century and Problems of Authenticity in Performing Culture*. PhD thesis. Kyiv [in Ukrainian].
13. Shevchenko, A. (2011). Guitar department – an unavoidable necessity. *Guitar in Ukraine*, (4), 16–17 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 31.10.2025
 Отримано після доопрацювання 01.12.2025
 Прийнято до друку 10.12.2025
 Опубліковано 29.12.2025